

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN PRIMERAK

sindiso@ptt.yu
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 2 • JUN 2008 • BROJ 13

PRIZNATI SVE SEMINARE

Pravilnikom o stručnom usavršavanju nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, koji je 01. jula 2004. stupio na snagu, utvrđena je obaveza svih prosvetnih radnika da u 5 godina sakupe 100 časova akreditovanih programa usavršavanja. Obaveza ostvarivanja ovog fonda stručnih

seminara je i uslov za obnavljanje licence i produženje dozvole za rad. Kako se rok predviđen za ispunjenje ovog zahteva ističe Sindikatu se javlja sve veći broj članova i zaposlenih u obrazovanju, opravdano zabrinutih da bi i bez svoje krivice mogli ostati bez licence, a samim time i bez zaposlenja. Iz toga razloga NSPRV je uputio dopis ministru prosvete sa zahtevom da se priznaju svi akreditovani seminari, a ne samo oni nakon prvog jula 2004. godine. *(Nastavak teksta na str. 4)*

UTVRĐENI ŠKOLSKI KALENDARI

Na sednici Saveta za obrazovanje AP Vojvodine održanoj 28. maja razmatrani su predlozi pravilnika o školskim kalendarima rada za osnovne i srednje škole u Vojvodini. Sednici su prisustvovali prof.dr Zoltan Jegeš, pokrajinski sekretar za obrazovanje i kulturu, Svetlana Vujović pomoćnik sekretara za obrazovanje, predstavnici stručnih i pedagoških ustanova, udruženja i sindikata prosvetnih radnika. U radu Saveta sudelovao je i predsednik NSPRV Ranko Hrnjaz. Savet je jednoglasno usvojio predloge kalendara rada za sve osnovne i srednje škole sa sedištem na teritoriji Vojvodine.

(Nastavak teksta na str. 3)

SLOBODNO PITAJ?! Informacija od javnog značaja, šta to beše?

Poverenik za informacije od javnog značaja Rodoljub Šabić ocenjuje da konstantno veliki priliv žalbi koje mu građani, mediji i drugi upućuju, sam po sebi govori kako veliki broj organa vlasti teško menja svoj odnos prema pravu javnosti na slobodan pristup informacijama koje su u po-

sedu organa vlasti. Šabić je naveo da posebno zabrinjava to što su evidentni i česti i problemi u ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama, čak i u slučajevima kada je reč o podacima o privatizaciji državnih preduzeća, javnim rashodima i nabavkama. *(Nastavak na str. 6)*

DONETE ODLUKE O BROJU STUDENATA

Izvršno veće Vojvodine, na 219. sednici sednici održanoj 13. maja, a kojom je predsedavao mr Bojan Pajtić, donelo je odluke o broju studenata za upis na prvu godinu na visokim školama i fakultetima čiji je osnivač AP Vojvodina u školskoj 2008/2009. godini. Odlukom o broju studenata za upis prve godine studija na visokim školama strukovnih studija, čiji je osnivač AP Vojvodina utvrđeno je da se prvu godinu može upisati 1.153 studenata, čije školovanje se finansira iz budžeta AP Vojvodine i 2.112 studenata koji će plaćati školarinu. *(Nastavak teksta na str. 9)*

REGRES I TOPLI OBROK - SANAK PUSTI Opšti kolektivni ugovor stupio na snagu

Opšti kolektivni ugovor, kojeg su 29. aprila potpisali Savez samostalnih sindikata Srbije, UGS "Nezavisnost" i Unija poslodavaca Srbije objavljen je u "Službenom glasniku" 9. maja, a 16. maja stupio na snagu. Pošto, u međuvremenu, nije doneta, od strane „tehničkog“ ministra rada obećana, odluka o njegovom produženom dejstvu, radnici u Srbiji će morati sačekati izbor novog ministra. Opšti kolektivni ugovor će se odnositi samo na poslodavce koji su članovi Unije poslodavaca Srbije, što znači da one gazde koje nisu u ovoj poslodavač-

koj organizaciju nemaju obavezu da ga sprovede, a kako su javne delatnosti zakonom već odavno izdvojene iz korpusa druge radničke bratije jasno je da je i za njih OKU predstavlja samo mrtvo slovo na papiru. Nedugo nakon potpisivanja, pobunili su se i poslodavci iz UPS koje OKU obavezuje tvrdeći da ugovorena prava „njihovih“ radnika za njih predstavljaju „kamen oko vrata“ i da ih ne mogu isplaćivati, a da pri tome ne ugroze sopstveni razvoj, preteći pri tome i napuštanjem Unije poslodavaca. *(Nastavak na str. 7)*

UPIS U SREDNJE ŠKOLE

Upis učenika u srednje škole počeo krajem maja prijavljivanjem kandidata, a biće završen 11. jula.

Testiranje znanja iz maternjeg jezika i matematike organizuje se 18. i 19. juna u matičnim osnovnim školama, a 25. juna biće objavljeni konačni

rezultati kvalifikacionog ispita. Minimum na svakom ispitu je po jedan bod iz svakog predmeta.

Nakon toga se predaju liste želja sa odabranim školama i smerovima, a od 5. do 8. jula učenici se raspoređuju po školama i tada se završava prvi upisni krug. Drugi upisni krug biće održan od 9. do 11. jula.

Prijavljivanje za polaganje prijemnih ispita u umetničkim školama i školama za talentovane učenike je 23. i 24. maja. *(Nastavak na str. 3)*

БОЖИДАР БОРЂОШКИ

Оснивач експерименталне педагогије

Професор и управитељ Учитељске школе у Сомбору рођен је у Силбашу 7. I 1867. године у свештеничкој породици. Основну школу учио је у месту рођења, а затим је наставио школовање у мађарској гимназији у Ходмезевашархељу, где је након VIII разреда положио испит зрелости. Ток његових студија је био и за оно време доста неубичајен. Прво је три године на Техници у Будимпешти слушао математичке и природне науке и положио испите из математичких предмета, хемије, физике и механике. Потом је две године на Универзитету у Лајпцигу само слушао педагошке науке, где је имао прилике да прати предавања оснивача експерименталне педагогије Ернеста Мојмана. Студије је завршио полагањем испита на Вишој педагогији у Будимпешти из педагогије, математике, књиговодства и нацртне геометрије, те је оспособљен за рад у вишим народним и грађанским школама. На основу тога је према Школској уредби стекао право да може радити у учитељској школи.

Наставничку службу почео је 1893. године у српској учитељској школи у Карловцу, где је предавао математику и природне науке. Извесно време био је и привремени управитељ ове школе.

После одласка Николе Вукићевића у пензију, одлуком Школског савета премештен је 1904. године за професора Учитељске школе у Сомбору и именован уместо привременог управитеља Мите Калића и за управитеља ове школе. На дужности управитеља налазио се до 1907. године, а затим и 1909/10. године. У Учитељској школи је предавао психологију, педагогију и историју педагогије, дидактику и методику. После коначне поделе на мушку и женску школу 1910. године радио је дао професор Женевске учитељске школе све до одласка у пензију (1920). Умро је и сахрањен у Сомбору 3. IV 1922. године.

За време рада Борђошког као професора педагогије дошло је до значајних промена у садржајима педагошког образовања у Учитељској школи. Коначно су напуштени педагошки погледи хришћанских грађанских педагога практичара. У новим наставним програмима педагошких предмета доминирала су педагошка схватања хербартоваца, али се осећа и продор идеја експерименталне педагогије. Томе је у обради садржаја из педагогије и психологије допринео и Борђошки. Он је по угледу на Учитељску школу у Будимпешти освојио психолошко-педагошки лабораторијум у Женској учитељској школи,

у којем је са ученицима изводио и прве педагошке експерименте. То је био трећи школски педагошко-психолошки кабинет у Аустро-Угарској а први код југословенских народа. Свој рад приказао је у Извештају Женске учитељске школе за 1910/11. шк. годину у чланку под називом Психолошко-педагошки лабораторијум у православној српској учитељској школи у Сомбору.

Као управитељ Борђошки је подржао оснивање нових васпитних дружина „Спас“ код ученика и „Нада“. Као човек демократских схватања није прихватао груб чиновнички став према ученицима и наставницима.

Борђошки није много писао. У младости се бавио и књижевношћу. Његова шаљива игра Свилени рубац (Кикинда 1888, 70) награђена је са 100 форинти из Накиног фонда. Школски савет му је 1912. године одобрио рукопис Упознавање телесног живота у вези са телесним васпитањем, али није стигао да га штампа. На основу одобрења Школског савета прихватио је дужност главног уредника Школског листа у задњим годинама излагања нашег најстаријег педагошког часописа (од 1. бр. 1909. до 13-14. бр. 1910) и објавио неколико запажених чланака о образовању учитеља и педагошкој и психолошкој терминологији. За то време часопис је у складу са његовом педагошком оријентацијом објавио више чланака из експерименталне педагогије.

ПАВЛЕ ПЛАТОН АТАНАЦКОВИЋ

Владика, књижевник, педагог и добротвор

Павле Атанацковић-Платон (псеудоним Старац Мирко) рођен је у Сомбору 1788. године у трговачкој породици. Основну и граматикалну школу завршио је у месту рођења, а гимназију и богословију у Ср. Карловцима. Након школовања постављен је 1809. године за учитеља у Сомбору. На предлог Несторовића именован је за првог наставника педагогије, веронауке и црквеног појања у Српској учитељској школи у Сентандреји, а по доласку Димитрија Исачиловића задржао је само наставу религијских предмета и свиларства. Са школом као катихета прелази 1816. године у Сомбор, где је изабран и за пароха.

После смрти своје супруге Атанацковић се 1829. године закалуђерио и добио име Платон. Убрзо је постао игуман и архимандрит, а 1839. године постављен је за будимског епископа. За време револуције краљ Фердинанд га је (1849) не тражећи пристанак патријарха Рајачића преместио за епископа Бачке епархије. Иако духовно лице, Атанацковић је био огорчени противник конзервативне и проаустријске политике патријарха Рајачића, који га није хтео одмах признати за бачког епископа. Зато је Бачку епархију приузео тик 1851. и на том положају остао све до смрти. Умро је у Новом Саду 21. IV 1867. године.

Атанацковић спада међу најобразованије војвођанске Србе тога доба. Његов дуг животни

пут испуњен је богатим политичким, културним и просветним радом. Два пута је био на положају председника Матице српске, први пут од 1842. до 1844. године, а други пут као први председник после пресељења Матице у Нови Сад од 1864. до своје смрти 1867. године.

Атанацковић је био познат по свом књижевно-педагошком раду. Његово дело су скоро сви уџбеници и приручници за тадашње основне школе. Још као учитељ у Сомбору саставио је рукопис педагогије и послао га 1810. године врховном школском надзорнику Урошу Несторовићу. Због тога су неки наши историографи (Н. Вукићевић, М. Нешковић) сматрали да је он аутор Педагогије и методике, која је штампана у Будиму 1817. године. У Бечу је 1853. године штампан Буквар за србска училишта у Аустројском царству, познат као „Платонов буквар“. Већи део Буквара писан је народним језиком и подешен за рад по гласовној методи, чиме је омогућено коначно напуштање застареле методе срцања. Платонов Буквар се потпуно разликује од тада коришћених буквара у овим крајевима. Иако је патријарх због занемаривања црквенословенског дела био против овог буквара, ипак је делимично преправљен доживео неколико издања, тако да је коришћен и за време школске реформе.

Атанацковић је као званичне уџбенике штампао и две читанке за српске народне школе. Прва језикословна читанка (1855)

предвиђена је за II разред и садржи приповетке, поуке из природописа и земљописа и песме. Друга језикословна читанка намењена је ученицима III разреда и садржи моралне и историјске приповетке, географске, природословне и природописне описе и песме. Обе читанке садрже и језичке вежбе.

Вредан пажње је и Платонов рад на превођењу и преради уџбеника из рачуна и немачког језика. Познат је и као аутор неколико приручника из наставе веронауке (катихизиса, часловаца, школске и домаће библије, свештене историје, апостола и јеванђеља и др.).

Атанацковић је објавио и знатан број оригиналних и преведених дела богословског, педагошког и пригодног карактера. Сарађивао је у Летопису Матице српске, Српском народном листу, Јавору.

Владика Платон је познат као велике културно-просветни добротвор српског народа. Као некадашњи наставник Учитељске школе у Сомбору основао је 1862. године фонд за помагање сиромашних ученика под називом „Платонеум“. Из овог фонда стално је додељивао ученицима око 15 стипендија. Новосадској гимназији је поклатио штампарију откупљену од Данила Медаковића и даровао 40 000 форинти за оснивање правне академије. Своју веома богату библиотеку поклатио је Матици српској. Помагао ја Српско народно позориште и подигао зграду за српску основну школу у Новом Саду.

Платон Атанацковић је био почасни члан Друштва за историју и прошлост Русије, Чешког музеја и Друштва српске словесности.

ПЛАТОНЕУМ

Зграда у којој се данас налази Огранак САНУ у Новом Саду, изграђена је у XVIII в. Као и већина других грађевина у Новом Саду и ова страда током бомбардовања у буни 1849. Обновљена је 1852. а 1861. купује је владика бачки Платон Атанацковић,

који даје да се изгради још један спрат. Зграда је по владичи Платону добила име. Током више од једног века и поред завештања, којим је дародавац зграду наменио Српском академском институту, њена намена се мењала. Једно време у Платонеуму је била смештена Матица српска о чему говори табла на улазу у зграду, затим читаоница, Друга мушка гимназија, Филозофски факултет...

KALENDARI RADA ZA VOJVOĐANSKE ŠKOLE

Nastavak sa 1. strane)

Na sednici Saveta za obrazovanje AP Vojvodine održanoj 28. maja razmatrani su predlozi pravilnika o školskim kalendarima rada za osnovne i srednje škole u Vojvodini. Sednici su prisustvovali prof. dr Zoltan Jegeš, pokrajinski sekretar za obrazovanje i kulturu, pomoćnik sekretara za obrazovanje Svetlana Vujović, predstavnici stručnih i pedagoških ustanova, udruženja i sindikata prosvetnih radnika. U radu Saveta sudelovao je i predsednik NSPRV Ranko Hrnjaz.

„Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja Vojvodini je povereno donošenje školskog kalendara za osnovne i srednje škole i on mora biti donet do 1. juna tekuće godine“, rečeno je na sednici. „Pripremajući na vreme školski kalendar za sledeću školsku godinu vodili smo računa da javnost, posebno učenici i roditelji, budu na vreme obavesteni o početku nastavnih perioda i vremenu raspusta“, istakao je sekretar Jegeš. On je objasnio i da je tokom izrade kalendara vođeno računa i o trima konfesijama i verskim praznicima u Vojvodini. Prema njegovim rečima, predviđeno je potpuno iskorišćenje radnih dana u oba polugoda, s tim da škola može utvrditi u svom godišnjem programu rada najviše četiri nastavne subote. Dr Zoltan Jegeš je ocenio i da je u izradi vojvođanskog kalendara za školsku 2008/2009. godinu postignut najviši stepen usaglašenosti sa školskim kalendarom u Srbiji.

Članovi Saveta ocenili su da su kalendari do-

bri, funkcionalni praktični i prihvatili su ih bez primedbi.

Nastava (i drugi oblici obrazovnog-vaspitanog rada) realizovaće se u dva (nejednaka) polugodišta. Prvo polugodište za sve škole započinje 1. septembra 2008. god., a završava u sredu 24. decembra 2008. god. Drugo polugodište za sve škole počinje u ponedeljak 19. januara i završava u petak 12. juna, a za učenike osmog razreda u petak 29. maja 2009. god. Na taj način prvo polugodište će imati 85 nastavnih dana, a drugo 95. Kod srednjih škola razlika je u tome što se drugo polugodište završava u petak 19. juna, a za učenike četvrtog razreda gimnazije u petak 22. maja. Učenici četvrtog razreda četvorogodišnje i trećeg razreda trogodišnje škole će završiti sa nastavom u petak 29. maja 2009. god. Na taj način oni će realizovati u prvom polugodištu 85, a u drugom 100 nastavnih dana.

Nastavni plan i program za učenike OŠ do sedmog razreda ostvarivaće se u 36 petodnevnih nastavnih nedelja (180 nastavnih dana), a za učenike osmog razreda u 34 petodnevnih nedelje (170 nastavnih dana).

Nastava i drugi oblici obrazovno-vaspitanog rada ostvarivaće se u prvom, drugom i trećem razredu gimnazije u 37 petodnevnih nastavnih sedmica (185 nastavnih dana), a u četvrtom razredu u 33 petodnevnih nastavne nedelje (165 dana).

U stručnim školama sa četvorogodišnjim obrazovanjem za prva tri razreda, kao i u prva dva razreda u stručnim školama sa trogodišnjim obrazovanjem, nastava će biti realizovana u 37 petodnevnih nastavnih nedelja, odnosno 185 nastavnih dana, dok će u završnim razredima tih škola nastava biti ostvarena u 34 petodnevnih nastavne nedelje, odnosno 170 nastavnih dana. Nejednaka polugodišta impliciraju i nejednake kvartale tako da će učenicima osnovnih škola prvi kvartal biti 45 dana, drugi 40, treći 50, a dužina četvrtog će biti 45 dana za učenike od prvog do sedmog razreda i 35 dana

za „male maturante“. U srednjim školama prvi kvartal će biti dug 45, drugi 40, treći i četvrti po 50 nastavnih dana, dok će maturanti gimnazije u četvrtom kvartalu imati svega 30, a učenici završnih razreda (i trogodišnjeg i četvorogodišnjeg stručnog obrazovanja) po 35 nastavnih dana.

U toku školske godine škola će moći (svojim godišnjim programom rada) utvrditi najviše četiri nastavne subote kojima će se nadoknađivati Pravilnikom definisani slučajevi gubljenja nastave i to u istom kvartalu.

Zimski raspust u trajanju od 3 nedelje je za sve škole od četvrtka 25. decembra 2008. god. pa do petka 16. januara 2009. god. Prolećni raspust u trajanju od 11 dana, počeće u petak 10. aprila, a okončaće se u ponedeljak 20. aprila. Pravilnicima je predviđeno i da letnji raspust počne u ponedeljak 15. juna i traje do 31. avgusta 2009. god.

Novina je i da će škole vreme saopštavanja uspeha i podela đачkih knjižica, svedočanstava utvrđivati svojim godišnjim programom.

U školi će se praznovati državni i verski praznici u skladu sa zakonom, kao i Dan školske slave-Sveti Sava i Dan prosvetnih radnika (8. novembar).

Na kraju kvartala i polugodišta škola je u obavezi da (u roku od 8 dana) pismeno obavesti roditelje o postignutom uspehu u učenju i vladanju, broju izostanaka i izrečenim vaspitno-disciplinjskim merama. Ova obaveštenja će se dostavljati lično na roditeljskom sastanku ili preporučenom poštanskom pošiljkom.

Školskim kalendarima planirane su i dve radne subote 15. novembra (raspored za petak) i 13. decembra 2008. god. (raspored za četvrtak), kao i da se u sredu 22. aprila nastava izvodi prema rasporedu za ponedeljak.

Za vreme zimskog raspusta škola će moći da planira realizaciju dodatnog rada sa učenicima, a ima i obavezu da planira dopunski rad sa učenicima koji zaostaju u savladavanju nastavnog gradiva. Broj časova, obuhvat učenika i raspored izvađenja ovih oblika obrazovno-vaspitanog rada utvrđivaće direktor, a na predlog nastavničkog veća.

Pravilnik je postavljen na našem sajtu odakle ga možete preuzeti, kao i tabelarni pregled školskih kalendara za sve škole sa sedištem na teritoriji APV.

Hađži Zdravko M. Kovač

UPIS U SREDNJE ŠKOLE

(Nastavak sa 1. strane)

Ove godine prvi put kvalifikacioni ispiti za sve učenike biti potpuno besplatni. Kalendar aktivnosti za zainteresovane učenike počinje 23. i 24. maja prijavljivanjem za polaganje prijemnog ispita. Drugi važan period je između 31. maja i 7. juna i predviđen za polaganje kvalifikacionog ispita, a treći 18. i 19. jun kada je polaganje ispita iz srpskog (maternjeg) jezika, i iz matematike. Objavljivanje rang lista biće 25. juna, a početkom jula, od 5. do 8. je prvi upisni krug. Čitav posao upisa završava 11 jula.

Pravo upisa u srednje škole ima 81.000 učenika koji ove godine završavaju osmi razred osnovne škole. Oko 21 odsto učenika moći će da se upiše u gimnazije, oko 48 u četvorogodišnje obrazovne profile, a 31 odsto u trogodišnje. Uslovi za upis identični kao i ranije - formalni prag po jedan bod iz maternjeg i matematike, s tim što prednost pri rangiranju imaju učenici

koji osvoje po pet bodova iz jednog i drugog testa.

Redosled kandidata se utvrđuje prema ukupnom broju bodova dobijenih na osnovu opšteg uspeha, u šestom, sedmom i osmom razredu, broja bodova na takmičenjima učenika osmog razreda i za učenike koji žele da upišu gimnaziju ili stručnu školu u četvorogodišnjem trajanju, rezultata na kvalifikacionom odnosno prijemnom ispitu.

Kandidati za umetničke škole ili škole za učenike sa posebnim sposobnostima polažu samo prijemni, a ne i kvalifikacioni ispit. U umetničkim školama i školama za učenike sa posebnim sposobnostima biće oko 2.800 mesta, a upisne aktivnosti za te škole počinju 23. maja.

U filološkim gimnazijama ima 582 mesta, u matematičkoj gimnaziji i odeljenjima 260, umetničkim školama (likovne oblasti) 629 me-

sta, u muzičkim 1.050 a u baletskim 100, što je oko 2620 mesta, plus 150 u sportskoj gimnaziji i po 15 u bilingvalnim odeljenjima za italijanski i francuski jezik.

Ove godine u mnogim sredinama uvedeni novi obrazovni profili u skladu sa potrebama lokalne privrede; uvedena dva nova obrazovna profila - tehničar za lovstvo i ribolovstvo i mašinski tehničar za reparaturu. U tri oblasti obrazovanja imamo porast ponude obrazovnih profila usluga, saobraćaja, turizma i ugostiteljstva, i smanjenje koje se reflektuje na mašinske, tekstilne obrazovne profile i one u oblasti hemije i nemetala.

Za upis u trogodišnje srednje škole ne polažu se kvalifikacioni ispiti već se za upis boduje uspeh đaka postignut u osnovnoj školi. Za upis u srednje škole u Srbiji u narednoj školskoj godini predviđeno je oko 86.000 slobodnih mesta.

ОТВОРЕНО ПИСМО

Н/р др Зорану Лончару, министру просвете
Н/р проф др Љубомиру Протићу, директору Завода за вредновање квалитета образовања

Поштовани,

На седници извршног одбора Независног синдиката просветних радника Војводине донета је одлука да се Министарству и Заводу упути

ЗАХТЕВ

да се свим наставницима, васпитачима и стручним сарадницима признају сви, од стране Министарства, акредитовани семинари без обзира да ли су их они похађали пре 01.07.2004. год., односно пре ступања на снагу Правилника о стручном усавршавању запослених у просвети.

Законом о основама система образовања и васпитања утврђена је обавеза наставника, васпитача и стручних сарадника да се континуирано усавршавају, а у функцији успешнијег остваривања и унапређивања образовног, васпитног рада, док је Правилником који је 01. јула 2004. ступио на снагу утврђена обавеза свих просветних радника да у наредних 5 година сакупе 100 часова акредитованих програма. Обавеза похађања овог фонда стручних семинара је и услов за обнављање лиценце и продужење дозволе за рад. Како се рок предвиђен за испуњење овог захтева приближава Синдикату се јавља све већи број чланова и запослених у образовању, оправдано забринутих да би и без своје кривике могли остати без лиценце, а самим тиме и без

запослења. Наиме, велик број директора није испунио своју, законом утврђену, обавезу да направи план стручног усавршавања за „своје“ запослене, а у (пре)великом броју случаја као проблем јавља се однос буџета јединица локалне самоуправе ЈЛС који не измирују своју обавезу финансирања стручног усавршавања наставника у школама и установама образовања на територији локалне самоуправе. Често пута ЈЛС налазе оправдање у неизмиривању својих обавеза у чињеници да у школским финансијским плановима органи управљања и директор нису ни планирали средства за стручно усавршавање.

НСПРВ сматра да би признавањем свих акредитованих семинара који су публиковани у каталозима издатим од стране Министарства просвете велик део овог проблема смањен на подношљивију меру чиме би се отворила могућност да се у датом року сви они којима тренутно недостаје фонд акредитованих програма могли, додатним ангажовањем, до тог рока испунити прописану квоту од 100 часова свих прописаних семинара стручног усавршавања.

НСПРВ је у међувремену упутио захтев Покрајинском секретаријату за образовање и културу да подржи иницијативу овог Синдиката за оснивање регионалних центара за стручно усавршавање просветних радника чиме би се ова потреба приближила корисницима, а сав процес учинио јефтинијим. Овом приликом предлажемо Вам да подржите и ову иницијативу, јер смо дубоко убеђени да је то интерес и Министарства, и Секретаријата, и Завода, и ЈЛС и свакако наставника, васпитача и стручних сарадника.

У очекивању да ћете удовољити овом захтеву и подржати ове иницијативе срдечно Вас поздрављамо.

Нови Сад, 20.05.2008. год.

За НСПРВ *Хаџи Здравко М. Ковач*,
потпредседник

НСПРВ И КОНФЕДЕРАЦИЈА УБУДУЋЕ ЗАЈЕДНО

Полазећи од својих обавеза у заштити радних, економских и социјалних права својих чланова и запослених, дубоко свесни да само удружени могу постати репрезентивни, равноправни социјални партнер државним институцијама и послодавцима, поштујући вољу и захтев чланства за координирањем акција усмерених на заштиту и унапређење основних заједничких интереса свих запослених, а нарочито имајући у виду потребу повезивања и обједињавања синдиката и стварања заједничке крвнe синдикалне конфедерације, прихватамо следећи;

ПРОТОКОЛ О САРАДЊИ

1. Синдикати, потписници Протокола, обавезују се да ће се уздржавати од сваког поступка који може нанети штету другом синдикату.

2. У сваком појединачном случају кршења синдикалних слобода и права, синдикати се обавезују на предузимање мера заштите угрожене организације или појединца, без обзира на то ком синдикату припада.

3. Одмах по прихватању овог Протокола, потписници ће приступити формирању заједничких тимова експерата.

4. Истичемо као своје основно опредељење залагање на равноправан, на аргументима и узајамном уважавању и поверењу заснован, институционализован социјални дијалог синдиката, послодавца и представника власти.

5. Посебним документом дефинисаће се минимум заједничких интереса потписника Протокола, за које ће се кроз појединачне и

заједничке акције борити синдикати потписници овог Протокола.

6. Синдикати потписници Протокола посебно ће се залагати за:

- извршавање свих преузетих међународних обавеза,
- законодавство које обезбеђује формирање одговорне, ограничене и контролисане власти,
- децентрализацију власти и јачање локалне самоуправе,
- борбу против општеприсутне корупције која разара друштво,
- доступност информација од јавног значаја,
- аутономију медија,
- регулисање и побољшање положаја синдиката, НВО и других организација цивилног друштва и јачање њихове улоге.

7. У циљу успостављања трајне, организоване, систематске сарадње синдикати потписници овог Протокола развијаће постојеће и успостављати нове облике сарадње, координације и заједничке активности:

- редовну размену информација и благовремено узајамно консултовање пре предузимања синдикалних акција;
- могућност да активисти и експерти једног синдиката могу да изнесе своје ставове у гласилима других синдиката;
- учешће представника једног синдиката на синдикалним, скуповима које организује други синдикати;
- сарадња на плану оспособљавања чланова и активиста синдиката;
- организовање заједничких конференција за штампу;
- организовање штрајкова, јавних протеста и других синдикалних акција;
- учешће у заједничким преговарачким

тимовима, утврђивање заједничке преговарачке стратегије у процесу колективног преговарања на свим нивоима АП Војводине, као и у раду трипартитних органа и институција социјалног дијалога;

- друге облике сарадње и заједничких активности.

8. Синдикати, потписници овог Протокола, формираће Координационо тело, које ће се старати о примени овог Протокола и уређењу будућих међусобних односа. Координационо тело за усклађивање интереса чине синдикални представници које одреде потписници овог Протокола. То тело својим ставовима и препорукама делује у циљу иницирања и посљедица међусиндикалне сарадње и предупредивања конфликта.

9. Овај Протокол ступа на снагу даном потписивања.

10. Измене и допуне овог Протокола врше се консензусом потписника.

11. Овом Протоколу могу приступити и други синдикати под условом да:

- прихватају Протокол и да су спремни да га у пракси реализују,
- да су независни у односу на државу и послодавце и имају јасно изражену аутономију у односу на политичке партије.

Нови Сад, 30. 05. 2008. год.

*Независни синдикалнi просветних
Радника Војводине*

*Конфедерација синдикалнa
Војводине*

DECU NE DONOSE RODE

Seksualnost, maloletničke trudnoće i abortusi još uvek su tabu tebe i u školi i u porodici

PIŠE: Ljubica Zelić, novinar Somborskih novina

- U Srbiji se godišnje registruje oko 16.000 adolescentskih trudnoća, a više od 90 posto ovih trudnoća je neželjeno.
- Dr Vesna Mačkić, ginekolog: *I trudnoća i abortus u ovom dobu nose veliki rizik, a smrtnost beba i njihovih majki je tri puta češća nego kod odraslih žena.*
- Dr Marta Stić ("Tinejdžerska ordinacija"): *Sve veći broj mladih bračnih parova ima problema sa sterilitetom, kao posledicom pol-*

no prenosivih bolesti "zarađenih" neodgovornim seksualnim ponašanjem.

- Jasmina Lekić-Beljanski, psiholog: *Dok roditelji romantizuju interesovanje svoje dece za suprotni pol, deca bi više želela da saznaju konkretnije "stvari" - o kontracepciji, trudnoći, započinjanju seksualnog života...*
- Daniela Vlaisavljević, pedagog: *Današnja deca samo fizički ranije sazrevaju, dok se granica psihičkog razvoja sve više pomera nagore.*

Prvo seksualno iskustvo mladići imaju u dobu od 15 do 16 godina, a devojke u dobu od 16 do 17 godina. Kontraceptivna sredstva koristi samo 25 posto adolescenata. Svaka šesta devojka mlađa od 19 godina imala je iskustvo bar jedne neželjene trudnoće, a u Srbiji se godišnje registruje oko 16.000 adolescentskih trudnoća. Više od 90 posto ovih trudnoća je neželjeno. Čak 20 do 30 posto tinejdžera ima bar jednu polno prenosivu bolest. Ovo su samo

neki od rezultata novijih istraživanja u našoj zemlji o seksualnosti maloletnika i njihovom reproduktivnom zdravlju. Ništa manje nisu važni ni podaci da se oko 70 posto adolescenata o svim "škakljivim" pitanjima informiše unutar svog vršnjakčkog kruga prijatelja i da njih 33 posto odgovore traže u štampi ili na televiziji. Sa druge strane, pak, oko 45 posto mladih bračnih parova ima problem sa sterilitetom kao posledicom seksualno prenosivih bolesti.

RASKORAK PSIHIČKE I FIZIČKE ZRELOSTI

"Deca, na svoja konkretna pitanja, ne dobijaju adekvatne odgovore ni na časovima u školi, ni od roditelja. Mnogi roditelji verovatno bi se iznenadili šta sve decu interesuje, koje su to oblasti i sa kakvom otvorenošću su spremni da o tim temama razgovaraju. Roditelji su skloni da interesovanje svog deteta za suprotni pol romantizuju, a decu pak interesuju konkretne stvari, poput kontracepcije, trudnoće, abortusa, otpočinjanja seksualnog života i slično" kaže

Jasmina Lekić-Beljanski, psiholog u somborskoj Osnovnoj školi "Ivo Lola Ribar". "Evidentan je i nesklad između emotivne zrelosti dece u osnovnoškolskom dobu i njihove fizičke zrelosti, tako da preventivni rad i briga o reproduktivnom zdravlju ima smisla i u ovom dobu. Interesovanja dece trebalo bi zadovoljiti pravovremenim i neposrednim, a pre svega stručnim informacijama. Sunovrat vrednosti u društvu, dostupnost neprimerenih sadržaja, uzori koji se nude i slično, su stvari koje često zbunjuju i decu i

roditelje" - smatra psiholog Jasmina Lekić-Beljanski.

Rastuća seksualna aktivnost među mladima je fenomen u svim savremenim društvima, pa i kod nas, a više od 50 posto mladih volelo bi da u školi ima predmet seksualno vaspitanje.

"Zdravstveno vaspitanje je potpuno zanemareno u našem obrazovnom sistemu, pa imamo situaciju da deca, tj. mladi po završetku srednje škole nemaju skoro nikakvu predstavu o tome, na primer, koji su to kriterijumi kada će se osoba odlučiti sa kim i kada će imati prvo seksualno iskustvo, koji su potencijalni rizici preranog stupanja u polne odnose, pa sve do toga kako izabrati odgovarajuću osobu s kojom bi stupili u brak ili kako pravilno vaspitati decu i negovati zdrave odnose u braku" mišljenja je Daniela Vlaisavljević, pedagog u somborskoj Tehničkoj školi. "Zdravstveno vaspitanje bi trebalo negovati tokom čitavog školovanja deteta, naravno primereno dobu dece, jer današnja deca fizički ranije sazrevaju, a granica psihičkog razvoja se sve više pomera nagore" kaže Daniela Vlaisavljević.

FATALNE POSLEDICE

Seksualna aktivnost otvara nove zdravstvene probleme, odnosno može da rezultira neplaniranom trudnoćom ili nastankom bolesti koje se prenose seksualnim putem. I onako nedovoljno razvijene zdravstvene navike kako kod odrasle, tako i kod mlade populacije, razlog je sto se više od 30 posto devojaka ginekologu prvi put javi čak tri godine posle prvog polnog odnosa.

"Precizne podatke o broju maloletničkih trudnoća u somborskoj sredini gotovo je nemoguće utvrditi, jer se veliki broj tih trudnoća završava abortusom. I trudnoća i abortus u ovom dobu predstavljaju veliki rizik. Komplikacije su mnogo češće nego kod odraslih žena. Smrtnost beba u maloletničkim trudnoćama i smrtnost njihove

maloletnih majki je čak tri puta veća nego kod zrelih žena. Dvostruko veći je broj prevremenih porođaja, dvostruko je veća učestalost rađanja dece niske porođajne težine..." navodi dr Vesna Mačkić, ginekolog u Savetovalištu za mlade u Somboru. "Anemija, oštećenje bubrega i srca, psihički poremećaji, oboljenje žlezda, pad imuniteta, maligne bolesti samo su neke od komplikacija koje mogu da prate maloletničke trudnoće. Ovakve trudnoće se češće završavaju carskim rezom, a naše iskustvo iz Savetovališta ukazuje da su kod mladih posebno u porastu polno prenosive bolesti. Koliko su rizične trudnoće u ovom dobu, još su, rekla bih rizičniji prekidi tih trudnoća. Na prvom mestu je rizik od

kasnijeg steriliteta, zatim zapušnja jajovoda i tako redom. Adolescenti su, odgovorno tvrdim, nedovoljno informisani o svim ovim pitanjima i problemima, i sve preventivne aktivnosti u tom pravcu zahtevaju ozbiljnu podršku svih struktura u društvu. Jer, to je jedini način da se sačuva reproduktivno zdravlje mladih i spreče kobne posledice u njihovom kasnijem životu" kaže ginekolog dr Vesna Mačkić.

ODGOVORNO SEKSUALNO PONAŠANJE

Reproduktivno zdravlje posebno je ugroženo kod osoba koje prva seksualna iskustva doživljavaju tokom adolescencije, što se objašnjava njihovom telesnom nezrelošću i psihosocijalnom nespremnošću da preuzmu odgovornost u seksualnom ponašanju. Među prvima koji su u somborskoj sredini počeli edukaciju mladih o reproduktivnom zdravlju i odgovornom seksualnom ponašanju bio je nevladin sektor. Jedan od projekata bila je "Tinejdžerska ordinacija" (NVO "Ženska alternativa") koji je sa učenicama sedmog i osmog razreda gradskih osnovnih škola u Somboru realizovala

dr Marta Stić.

"Bila sam iznenađena koliko su tinejdžeri željni ovakve vrste znanja. Kako je broj neželjenih mladačkih trudnoća u porastu, a imajući u vidu i podatak da 45 posto mladih bračnih parova ima problema sa sterilitetom kao posledicom polno prenosivih bolesti, smatram da se mladi moraju naučiti odgovornom seksualnom ponašanju. Iskreno i otvoreno. Oni o ovim temama s roditeljima gotovo da i ne razgovaraju, a obrazovni sistem, na žalost, ne posvećuje dovoljno pažnje ovim temama. Nivo znanja o svom telu i o seksualnosti, kao i nivo samopouzdanja mladih devojaka direktno je povezan i utiče na kvalitet njihovog seksualnog ponašanja. Sa stručnom edukacijom treba krenuti

već u sedmom i osmom razredu, a odgovorno seksualno ponašanje pravi je način da se spreče kasniji brojni zdravstveni problemi - smatra dr Marta Stić.

Rezimirajući čitav ovaj problem moglo bi se zaključiti da u našem društvu još uvek ne postoji sistem društvenih mera koji bi pomogao mladima da na pravi način kanališu svoju seksualnost. Roditelji uglavnom zauzimaju pasivan stav, a škola i zdravstveni radnici još uvek su nedovoljno angažovani. Savetovališta za mlade, koja su poslednjih godina otvorena u mnogim gradovima, pa i u Somboru, dobar je pokušaj u tom pravcu. Sva istraživanja govore da su mladi željni i ovakve "vrste" znanja. Nedopustivo bi bilo ne pružiti im bar to!

ИНФОРМАЦИЈА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА, ШТА ТО БЕШЕ?!

Грађани ретко користе своје право да сазнају оно што их интересује

Плате и накнаде новосадских функционера, суме које су из градске касе трошили на службена путовања, рачуни за мобилне и фиксне телефоне – неке су од информација које су најчешће биле предмет захтева који су упућивани у протекле три и по године Даници Матовић, овлашћеној за приступ информацијама од јавног значаја органа града – градоначелника и Градског већа, Скупштине града и градских управа.

Матовићевој је у том периоду поднето 196 захтева, али је дато трипут више информација, с обзиром на то да се већина захтева односи на добијање великог броја информација. Највећи број захтева поднели су новинари, док грађани ретко користе своја права по Закону о слободном приступу информацијама

од јавног значаја, о чему говори и податак да су поднели тридесетак захтева. Како сазнајемо од Матовићеве, Новосађани прибегавају том закону најчешће када им је потребан неки документ или информација из области урбанизације, а у вези с плановима, грађевинским дозволама и радом инспекције.

Међутим, нису само одговори на тако „мистериозна“ питања попут рачуна о утрошку буџетског новца тражени по Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја, већ је све чешћа појава да градска администрација прибегава овом закону као моделу комуникације. Тако су, на пример, забележени и случајеви да се управо тај закон користи и за добијање информација у вези с појединим решењима о режиму саобраћаја, док су служ-

беници градске управе спремни да упуте новинаре на то да се позову на закон чак и код питања као што је припрема програма за одржавање културне манифестације. Представница организације „Forum iuris“ Миреј Грчки каже да јој није познато зашто администрација тако поступа, уз коментар: „Можда им је тако лакше или се консултују у међувремену“. „Чињеница је да у почетку нису примењивали Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Потом су се упознали са законом, почели да га примењују, али га се сада строго и формално придржавају“ каже г-ђа Грчки. Према њеним речима, такође је приметно како се увек примењује то да се одговори у року од 15 дана, што је максималан рок предвиђен законом.

СЛОБОДНО ПИТАЈ!

Повереник за информације од јавног значаја Родољуб Шабић оцењује да константно велики прилив жалби које му грађани, медији и други упућују, сам по себи говори како велики број органа власти тешко мења свој однос према праву јавности на слободан приступ информацијама које су у поседу органа власти. Подсећајући да је за првих четири и по месеца ове године Поверенику упућено више од 560 жалби и да то јасно указује да власт свој однос према уставом и законом зајамченом праву мора мењати много брже Повереник Родољуб Шабић је изјавио да „иза залагања за ефикаснију борбу против злоупотреба и корупције, као и за слободу мисли, слободу изражавања, слободу медија и многе друге демократске слободе, ако није пропраћено стварном спремношћу да обезбеди јавности слободу приступа најширем могућем кругу информација, стоје или илузије или још горе, неискреност, хипокризија.

Право грађана, медија, јавности уопште на слободан приступ подацима који настају у раду или у вези са радом власти, у демократском друштву, мора бити нормална ствар. То право није никакав нов и непотребан терет за органе власти, него израз нормалног односа између власти и грађана, бирача и пореских обвезника. Зато би остваривање тог права само изузетно, а не често, готово по правилу, смело да зависи од заштите права коју обезбеђује Повереник за информације.

Због тога је и апсолутно и релативно велики број жалби упућених Поверенику, индикативан и забрињавајући. Посебно је забрињавајуће то што су евидентни и чести и проблеми у остваривању права на слободан приступ информацијама, чак и у случајевима када се ради о подацима као што су они о приватизацији државних предузећа, јавним расходима и набавкама и другим сличним које би јавности, по логици ствари и по сили других закона, морали бити доступни и без гаранција из Закона о слободном приступу информацијама.“

ЗАКОН О СЛОБОДНОМ ПРИСТУПУ ИНФОРМАЦИЈАМА

Ко затражи, има право да сазна информацију

Свако ко затражи има право да сазна сваку информацију у поседу власти, осим у случајевима у којима је Закон одредио другачије. Ако власт тражиоцу неосновано ускрати информацију, тражилац може да се обрати Поверенику за информације од јавног значаја и да на други начин, предвиђен Законом, оствари своје право. Четири су главна разлога за доношење овог закона: Савремена демократска друштва почињају на идеји да је информација кисеоник за демократију и да јавност има оправдани интерес да зна о државним пословима. Грађанин може делотворно да контролише рад државних органа само ако су му информације којима располажу државни органи доступне. Слободан приступ информацијама којима располажу државни органи омогућава да грађани буду боље информисани, а државни службеници одговорнији, што умањује ризик од злоупотребе моћи и обезбеђује поштовање људских права и слобода;

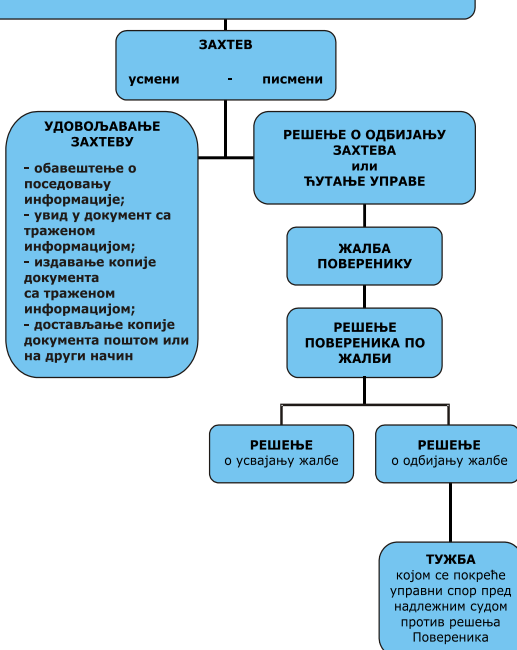
Новинари и јавна гласила у демократском друштву, као уши и очи јавности, имају посебну улогу контролора рада државних органа. Правила о доступности јавних информација обезбеђују им услове за ефикасно прикупљање података о раду државних органа; Напредна демократска друштва се препознају, између осталог, и по томе да ли су донела закон о слободном приступу информацијама и да ли га ефикасно примењују. Пошто сада и ми имамо Закон, на свима је, а нарочито новинарима, да тражећи приступ информацијама започну освајање демократије тамо где је отпор традиционално најчвршћи - у државној бюрократији, која информације о свом раду крије од јавности;

Усвајањем овог закона, посланици Народне скупшти-

не испунили су један од услова за чланство у Савету Европе. Савет Европе је у фебруару 2002. године донео Препоруку државама чланицама о приступу јавним документима и тиме их позвао да својим прописима заштите интерес појединца да делотворно контролише рад државних органа. Наш Закон се у највећој мери подудара са правним стандардима из Препоруке Савета Европе. Остаје још да се у животу потврди колико је држава вољна да испуни своје законске обавезе, и тако се, не само на речима, приближи кругу европских земаља развијене демократије. Остварењу тог циља требало би да послужи и овај текст.

Уколико Вам је ускраћено право на информацију потребна документа и образце можете преузети са нашег сајта.

ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ ПОСТУПКА ЗА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

BESPLATNE AKCIJE

Krajnji rok za prijavljivanje 31. jul

Za besplatne akcije prijavilo se više od tri miliona građana Srbije, saopšteno je iz PTT Srbije. Za besplatne akcije šest najvrednijih srpskih preduzeća u proseku se dnevno prijavljuje oko 30.000 građana. Na početku akcije u proseku prijavljivalo i 100.000 do 120.000 građana na dan, a kasnije taj broj opao. Posle usvajanja Uredbe o pravu na odricanje od bezvrednih akcija, taj broj opet raste.

PTT Srbije preporučuje građanima da se upišu za besplatne akcije, jer na šalterima pošta nema gužve i čekanja i podseća na to da je krajnji rok za prijavljivanje 31. jul. Do sredine maja za besplatne akcije prijavio se 3.001.881 građanin, a otvoreno je oko 1.865.000 novih tekućih računa. Ljiljana Dačević iz

Suvog Dola u opštini Blace registrovana je kao tri miliona. Komisija koja evidentira građane koji su nepokretni, a prijavili su se Infocentru na telefon 0800/100-300, izašla je na teren 34.006 puta.

Agencija za privatizaciju je, proverivši podatke iz podnetih prijava, utvrdila da je 1.089.278 građana ispunilo sve zakonske uslove i steklo pravo na besplatne akcije, a potvrde o stečenom pravu poslate su im na kućne adrese, saopštilo je juče Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja. U toku je postupak provere ostalih prijava, a ta agencija je utvrdila da blizu 18.000 građana, koji su se dosad prijavili za besplatne akcije, nije upisano u biračke spiskove, a svoje pravo će moći da steknu posle upisa u birački spisak.

NASILNICI BEZ MATURSKJE VEČERI

U Osnovnoj školi "Sonja Marinković" održan je disciplinski postupak protiv osam učenika osmog razreda, pet dečaka i tri devojčice, koji su prošle nedelje zlostavljali vršnjakinju. Direktor te novosadske škole Jožef Ač zatražio je da se daci kazne ukorom iz vladanja i da im se zabrani da prisustvuju

proslavi maturske večeri.

Devojčice i dečaci su na atomskom skloništu nedaleko od škole tukli učenicu osmog razreda i terali je da jede travu, a zlostavljanje snimali mobilnim telefonom. Prema nezvaničnim informacijama, novosadska policija i pokrajinske prosvetne vlasti ispituju ovaj slučaj.

PROTESTI NASTAVNIKA U FRANCUSKOJ

Sarkozy „tera na ulicu“ preko 8 hiljada nastavnika

Obrazovanje je jedno od dva državna sektora u kojima francuska vlada planira uštede smanjenjem broja zaposlenih. Francuska policija morala je suzavcem rasterati studente koji su u Parizu po treći put u nedelju dana protestovali protiv odluke predsednika Nicolasa Sarkozyja da smanji broj zaposlenih nastavnika u srednjim školama.

Protest su organizovali srednjoškolci i sindika-

ti nastavnika iz razloga što Sarkozy želi otpustiti 8.830 nastavnika ove godine. Sa 8.500 učenika i 50 profesora ovaj protest je bio najveći dosad, a zbog sukoba s policijom uhapšeno je 25 srednjoškolaca. "U proseku svaka škola će "izgubiti" sedam nastavnika, iako svi znaju da broj učenika konstantno raste. Ovakva odluka francuske vlade jednostavno je strašna" tvrde u sindikatu.

Obrazovanje je jedno od dva državna sektora

u kojima francuska vlada planira da uštedi novac smanjenjem broja zaposlenih jer se smatra kako ta smanjenja neće predstavljati gubitke u tim državnim sektorima. Iako su, izgleda, francuskoj vladi ljudi samo brojke, javnosti nisu, pa se najavljuju novi protesti, slični onima od pre dve godine kada je zbog poskupljenja školarina na francuskim ulicama nasilno protestovalo više hiljada studenata radnika.

REGRES I TOPLI OBROK - SANAK PUSTI

OKU „mrtvo slovo na papiru“

To konkretno znači da se ovaj, za radnike najvažniji, dokumenat trenutno odnosi svega na 140.000 poslodavca koji su učlanjeni u Uniju poslodavaca Srbije. U Vojvodini od ukupnog broja poslodavaca četvrtina je član Unije poslodavaca Srbije, dok ostali to nisu. Doduše kako se i UPS dosad više puta delila jasno je da je "obuhvat radnika delovanjem OKU simboličan. Opšti kolektivni ugovor se ne odnosi ni na zaposlene u državnim organima i javnim preduzećima s obzirom da je njima poslodavac država. Ovaj dokument, potpisan nakon skoro trogodišnjih pregovora, ipak je doneo znatna poboljšanja radničkih prava, ali teško da će dobar deo onoga što je u njemu zapisano biti moguće odmah sprovesti. Naime, ako bi se pristupilo njegovom sprovođenju već od naredne nedelje, značilo bi to da poslodavci ovoga puta moraju radnicima da isplaćuju na ime regresa prosečnu republičku platu i na ime toplog obroka 20 odsto te iste plate.

Ako se zna da je prosečna plata u Srbiji za mart iznosila oko 31.000 dinara onda to znači da upravo toliko radnici koji rade kod članova Unije poslodavaca Srbije treba da dobiju na ime regresa, koji im opet u skladu sa Opštim kolektivnim ugovorom mora biti isplaćen pri odlasku na godišnji odmor a najkasnije do 31. decembra tekuće

godine. Ili, značilo bi to da zaposleni moraju dobiti 6.200 dinara mesečno na ime toplog obroka. To zajedno sa regresom znači da gazda mora da do kraja ove godine da obezbedi najmanje 31.000 dinara za ime regresa i najmanje još 45.000 na ime toplog obroka s obzirom da je do kraja godine preostalo 7 meseci a da svakog treba isplatiti najmanje sadašnjih 6.200 dinara. I to nije sve; po zakonu i topli obrok i regres za godišnji odmor smatraju se zaradom i podležu obavezi obračuna i plaćanja poreza i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje isto kao na zaradu. Poslodavac će morati na ono što isplati radnicima u neto iznosu da još pola uplati na ime bruto obračuna zarada. Kada se sve to sabere teško je poverovati da će srpski poslodavci koji su do sada samo pro forme ispunjavali zakonsku obavezu isplate regresa i toplog obroka, hteti, ali i moći da sada to da urade. Naime, malo je poslodavaca u Srbiji koji su do sada davali prosečnu platu na ime regresa ili 20 odsto za topli obrok. Većina poslodavca za regres je radnicima davala po nekoliko hiljada dinara, pa je čak i to malo "podelila" na 12 meseci i isplaćivala u jednakim mesečnim ratama. Za topli obrok većina zaposlenih kod privatnih poslodavaca dobijala je samo za pecivo i jogurt - oko pedesetak dinara dnevno. Postoje i firme koje su bile "široke ruke" prema svojim

zaposlenima i koje su i bez Opšteg kolektivnog ugovora pred godišnje odmone radnicima davale regres i po 500 evra a neke čak i više.

Dobar deo srpskih poslodavaca zaposlenima nije isplaćivalo ni minimalnu zaradu, a neki čak nikakvu, pa kod njih o regresu i toplom obroku nije bilo ni reči. No, bez obzira da li su već do sada imali "tradiciju" isplate regresa i toplog obroka ili ne, usvojeni Opšti kolektivni ugovor bi morao da ih sada natera da to čine. Ono što zabrinjava jeste da li će gazde sada na skoro polovini godine moći da pronađu novac za "vanredne" isplate zaposlenima. Jedino što ohrabruje jeste da su ipak predstavnici Unije poslodavaca Srbije potpisali ovaj radnički dokument što bi logično značilo da su bili svesni kolike on nove namete njima donosi. Ono što, s druge strane, obeshrabruje jeste činjenica da veliki deo poslodavaca do sada nije mario ni za svoje zakonske obaveze, da su ih svesno kršili na štetu radnika, a da je država sve to mirno posmatrala. Ili je to ipak bio samo predizborni marketing novog predsednika UPS S. Avramovića izabranog dve nedelje pre potpisivanja OKU, sindikata Nezavisnost koga masovno napuštaju njegovi članovi i koji je sve pre nego li reprezentativan i SSSS koji traži da se "opere" za sve loše učinjeno radnicima u prethodnom periodu.

КРИТИЧКИ О ПРОФЕСОРИМА

Јављам се у вези са текстом „Аутономија медиокритета“ који је написао господин Александар Мандић, а објавила „Политика“. Наиме, зачуђен сам појединим ставовима, закључцима и тоном господина Мандића, јер, с једне стране, констатује колико се издваја за БУ и какав је став друштва према њему, а, с друге, крајње критички, професоре (каже да та реч код нас гордо звучи и да само патријарх звучи боље; а питам се ко то каже и зашто је то тако) назива медиокритетима, споменицима који ходају, итд. Чак каже да поменуте квалификације описују већину, тј. да није у питању изузетак, што је ипак превелико.

Можда је господин Мандић могао да извуче и друкчији закључак на основу својих водних напомена, као на пример да БУ феноменално ради у друштву које за њега годишње издваја суму сличну оној колико се плаћа, трансфер једног фудбалера. Уосталом, не знам да ли ова земља има било који бољи „производ“ од дипломираних љака БУ који су и те како цењени у иностранству (што је вероватно далеко важније и меродавније него акредитација универзитета која је моментално у току). Даље, да ли је могуће да је одних 90 одсто студената који не дипломирају у року стварно шкарт (знајући да међу њима има и оних који не журе да дипломирају јер касније не могу да нађу посао)?

Питам се колико студената дипломира у року, рецимо у Италији или Немачкој (лоше ли су ове земље за поређење?), у којима ће дипломирани стручњак свакако лакше наћи посао не овде; а Енглеску и САД у овом контексту боље да оставимо по страни, јер тамо су и школарине папрене, па се студентима и не исплати да одуговлаче студије. Шта мислите да ли би исти, тзв. шкарт студенти, с истим професорима дипломирали у знатно краћем року када би, с једне стране, плаћали школарину, а, с друге, нашли посао одмах по дипломирању.

О Болоњској декларацији и акредитацији – европским нормама како се наводи у тексту – немам баш сјајно мишљење, а исто мисле и многи професори у иностранству. Но, питам се ко је то донео одлуку да се на основу показаних резултата првих „болоњаца“ снизи критеријум, али ту је и коментар „као да је универзитет неко добротворно друштво за помоћ заосталим студентима“. А кад смо код „Болоње“ и реформе, можда би требало рећи да нема смисла изоловано реформисати само високо школовање, већ да би реформа требало да захвати цео систем школовања, јер овако, уместо да се на универзитету студира, наставља се с учењем и буњањем као у средњој школи (што је, по мом мишљењу, и основни недостатак „Болоње“), али то је већ друга тема за коју се „медиокритети и споменици који ходају“ најмање питају. Уместо њих, одлуку су донели политичари (а тако је и у иностранству) с циљем да школовање буде јефтиније и ефикасније (мада нисам сигуран да ће у дужем временском периоду то стварно донети жељене резултате).

Него, зашто „Политика“ не изнесе једном статистику колики је просек примања на БУ (читај нивоико га друштво плаћа) и, рецимо, у скупштинама на свим нивоима, привредним коморама, градским чистоћама или ГСП-у... Било би интересантно видети колики је просек примања кадра са БУ испод 35 година (асистентна, будућих „медиокритета“) и њихових вршњака у било ком другом сегменту друштва. Због горњег, али не само због тога, млади садашњи и будући „медиокритети“ ће отићи у иностранство, а овде ће остати истински медиокритети.

Сумирајући, мислим да је БУ наш „мерцедес“ (ако не и нешто боље), што, наравно, не значи да не треба да се реформише и поправи (али свакако не на начин који се сада спроводи). А кад се и у Србији буде издвајало (процентуално, наравно) за школовање, здравство и сл. гране онолико колико се издваја и у ЕУ, да не помињем Јапан или САД, онда можемо да отпочнемо причу, али и тада на примереним нивоу, о статусу универзитетских професора и уопште наставног кадра на свим нивоима. А до тада ће српски порезници морати да трпе и с муком да носе чак 5.500 „медиокритета“ колико их изгледа има, а о правим медиокритетима нека и не размишљају. Скоро заборавих да питам, како би прави медиокритети требало да се односе према „медиокритетима“ када ме сами о себи имамо овакво мишљење? Пошто сам се јавио, претпостављам да ће неко закључити да сам се у тексту и препознао.

С поштовањем,

Дејан Рагојчић,
Професор БУ, Београд

НОВИ САД ЧУВА УСПОМЕНУ НА МИЛЕВУ МАРИЋ

Недавно је, у војвођанским медијима, објављен чланак „Откривање мистерије Ајнштајнових“, потписан са А. Поповић. Не улазећи у сад-ржај чланка, за који сматрам да је коректан, а пре свега подстицајан за даља истраживања о неправедно запостављеном доприносу Милеве Марић Ајнштајн науци, пре свега математици, аутор је на самом крају написао, цитирам: „Милева Марић је сахрањена у Цириху, а није познато да је, као успомена на њу, негде подигнута бар спомен плоча“. Ако занемарим да се спомен плоча „не подиже“, већ поставља, чудно је да се аутор није заинтересовао зашто на циришком гробљу нема никаквог обележја. Одговорићу цитатом из књиге Енциклопедија Новог Сада бр. 14 стр. 47-48: „Гроб на циришком гробљу јој је после 25 година раскопан, јер нико није платио за њено гробно место. Кад је умрла наша штампа то није забележила“. А сада неколико података о обележјама, јер није тачно да „није познато“. Навешћу шта је мени познато.

У Кисачкој улици у Новом Саду, на кући број 20 (коју је подигао Милевин отац Милош К. Марић, официр Шајкашког батаљона), постављена је спомен плоча. Испред Института за математику Универзитета у Новом Саду, поводом Дана Универзитета, 28. јуна 2002, постављена је биста на којој пише: „Милева Марић Ајнштајн, 1875-1948“. Године 1995. одржан је симпозијум на Универзитету у Новом Саду са којег је издат зборник: „Допринос Милеве Ајнштајн Марић науци“. На Универзитету у Новом Саду од 1995. године постоји награда „Милева Марић Ајнштајн“ за најбољи докторски и магистарски рад у текућој години.

У Новом Саду већ 10 година постоји Удружење грађана женске студије и истраживања: „Милева Марић Ајнштајн“ које се стара о женама из ранијег периода, а у оквиру пројекта: „Знамените жене Новог Сада“. Једна улица у новом делу Новог Сада, на Новом насељу, носи име Милеве Марић. Вида Огњеновић је написала драму „Милева Марић“, а 1994. године изведена је истоимена драма. Матица српска је објавила књигу (превод) „Љубавна писма Мелеве и Алберта Ајнштајна“. Као што се види, Нови Сад чува и негује успомену на своју славну сутрађанку, али свакако је и то мало. Предлажем редакцији да у свом листу прештампа комплетну одредницу из енциклопедије Новог Сада бр. 14 стр. 44-48, о Марић Ајнштајн Милеве.

Напомена: Име Милеве Марић наводио сам онако како пише изворно у наведеним документима.

Стијаноје Васиљев,
професор, Нови Сад

БЕЗУСПЕШНА БОРБА ПРОТИВ ПУШЕЊА

Прошао је још један Дан борбе против пушења, али се много више констатује чињенице о штетности цигарета по здравље него што се нешто конкретно предузима. Ако се држава истински бори против пушења, зашто се онда, као прво, не укине производња дувана, односно, фабрике које „штанцују“ огромну количину дувана?! Зна се да су цигарете опасније него што мислимо. Пуше стари, млади па и деца. Цигарете су опасније за жене. То је чињеница која се само констатује. С тим у вези и министар здравља Томица Милосављевић изјави како ће до 2015. године број пушача у Србији бити мањи за 50 одсто и сведен на „нулу“! Имајући у виду да је пушење лична ствар сваког појединца, поставља се питање како се онда упустити у глобалну борбу против пушења или „судити“ пушачима. Човечанство се вековима бори против дувана, али безуспешно. Чак се број пушача код нас повећава. Зар то не говори да су методи борбе неадекватни? Сваки пушач скраћује себи живот од 10 до 15 година, тврди медицина. Неки подаци говоре да се код нас пушење смањило за шест одсто. Да ли је то због тога што су се неки „уплашили“ и схватили опасност? Међутим, и даље држимо неславне рекорде у Европи, жене су на првом месту, а свеукупно на трећем. Значи, нисмо постигли неки успех. Треба истаћи и забрињавалујућу чињеницу да се годишње у нашој земљи потроши милијарду и 400 милиона паклица цигарета. Неки подаци говоре да годишње грађани Србије на цигарете потроше онолико новца колико се издваја у фонд здравственог осигурања и „попуше“ цео буџет који се користи за лечење оболелих и куповину лекова.

Парола „Један пушач – много жртва“ није дала никакве резултате, јер је и пасивно пушење означено као фактор ризика у обољењу од кардиоваскуларних и малигних болести, али и опструктивних болести плућа. Шта све то вреди ако они који воде бригу о здрављу дају лош пример пацијентима.

И на крају, свако упозорење може пасти у воду, једино смањење производње, па и затварање фабрика дувана може дати праве резултате.

Славољуб Ж. Тогоровић

I PROPISIMA PROTIV NASILJA U ŠKOLAMA

Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu "najenergičnije osuđuje sve češće pojave nasilja koje se dešavaju u našim osnovnim i srednjim školama i poziva sve nadležne da zajednički rade na hitnom i sistematskom donošenju propisa u rešavanju ove, sve izraženije pojave među decom i omladinom" rekao je na konferenciji za novinare održanoj 19. maja u Novom Sadu resorni sekretar dr Zoltan Jegeš. "Tražimo mogućnosti kako da sprečimo ono što se dogodilo. Možemo reći da je to pitanje kojim treba da se bave nadležni organi, ali to su učinila naša deca i moramo pronaći rešenje za ovakve pojave". Jegeš je dodao "da ono što bi trebalo učiniti, a za šta Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu, nažalost, ima ograničena prava i mogućnosti, jeste da se traže promene u radu sa decom i u nastavnim planovima i programima". Trebalo bi pronaći model da se slobodno vreme naše dece što kvalitetnije ispuni i zbog toga odrasli moraju za njima što više da rade.

Dr Jegeš je upoznao javnost i sa apelom roditelja, čija deca idu u Osnovnu školu "Matko Vuković" u Subotici, da se u blizini škole, ne gradi repitator mobilne telefonije, za koji nadležni, bez zdravstvene analize, tvrde da ne šteti.

"U svetu je u mnogim sredinama zabranjeno da se repitatori grade u blizini škola i naseljenih mesta. Kod nas ova oblast nije zakonski regulisana, ali to nije razlog da dozvolimo da naša deca budu izložena zračenju od kog mogu da obole – rekao je Jegeš i pozvao nadležne da u interesu dece ovaj objekat izgrade izvan okoline škole, ali i naseljenog mesta".

Ovom prilikom predstavljeni su i prvi rezultati projekta "Inkluzija učenika Roma u srednjim školama u Vojvodini". Projekat obezbeđuje finansijsku i mentorsku podršku za generaciju učenika prvog razreda srednje škola 2007/2008 godine, za učenike koji su ove školske godine

upisali drugi, treći i četvrti razred, pa do kraja njihovog školovanja. Od ukupno 474 učenika, koji su konkurisali za stipendije iz projekta "Inkluzija romskih učenika u srednjim školama u Vojvodini", njih 355 je ostvarilo pravo na stipendiju. Prema rezultatima za period septembar - april, sedmero stipendista je, zbog slabih ocena i neopravdanih izostanaka, napustilo školu, za njih 24 je privremeno obustavljena stipendiranje od 48 evra mesečno, dok ostali stipendisti, za sada, uspešno nastavljaju školovanje. U međuvremenu se smanjila i prosečna ocena stipendista, ali je u okviru projekta, koji sekretarijat sprovodi uz finansijsku podršku Fonda za obrazovanje Roma i u saradnji s pokrajinskim savetom za integraciju Roma i Udruženjem romskih studenata organizovana promocija obrazovanja, čiji je cilj da se što više učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola, ali i njihovih roditelja motiviše za nastavak školovanja. Tribine su organizovane u 15 opština u kojima ima najviše Roma maturnanata.

"S finansijerama je dogovoreno da njihova podrška traje četiri godine, a zatim bi Pokrajina nastavila finansirati nastavak projekta" rekao je sekretar za obrazovanje Zoltan Jegeš. "Nadam se da ćemo novac za stipendije novim prvcima obezbediti iz NIP-a, te apelujemo na sve Rome u završnim razredima da se u školama prijave da žele nastaviti školovanje kako bismo im pomogli. Apelujemo da se pri upisu Roma u predškolski program i vrtiće ne pravi problem zbog nedostatka dokumentacije, jer sva deca moraju biti uključena u ovo obavezno školovanje".

Govoreći o ostvarivanju prava na školovanje na maternem jeziku, sekretar Jegeš je upoznao javnost o tome da je potpisan protokol između Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje i kulturu, Udruženja izdavača udžbenika i učila Srbije i predsednika nacionalnih saveta mađarske, rumunske, rusinske, slovačke i hrvatske

nacionalne manjine. Cilj je da se udžbenici na jezicima nacionalnih manjina štampaju pod istim uslovima i istog kvaliteta kao udžbenici na srpskom jeziku. Izdavači, čiji su udžbenici odobreni za objavljivanje i upotrebu i koji budu izabrani od strane nacionalnih saveta, biće prevedeni, adaptirani i štampani u skladu sa utvrđenim konkretnim potrebama i dostavljeni knjižarama.

Pomoćnik pokrajinskog sekretara za obrazovanje Svetlana Vujović govorila je o upisu studenata na prvu godinu strukovnih škola i fakulteta u Vojvodini. Prema njenim rečima, Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu početkom aprila obratio se Ministarstvu prosveta radi davanja saglasnosti na kvote za upis studenata u školskoj 2008/2009. godini. Sekretarijat je predložio da u novoj školskoj godini na 9 viših škola u Vojvodini na budžet bude primljeno 1153, a na samofinansiranje 2112 studenata. Za 14 fakulteta predložena je kvota od 4662 budžetska studenta, što je za 1371 više nego prošle godine, dok je za samofinansiranje predloženo 3862 studenta, što je za 1949 manje nego prošle godine. "Kako Ministarstvo prosvete nije dalo nikakav odgovor na tražene kvote, Pokrajinska vlada je donela odluku o upisu studenata na prvu godinu u školskoj 2008/2009. godini. Finansiranje se vrši transferno preko Ministarstva prosvete i dok ne dobijemo odgovor Ministarstva, ne možemo sa sigurnošću da tvrdimo koja kvota za upis studenata za narednu školsku godinu je odobrena" rekla je Vujović. Takođe, Ministarstvo prosvete u Konkursu za upis učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2008/2009. godini nije poštovalo Odluku Izvršnog veća Vojvodine o broju učenika za upis u prvi razred u Vojvodini. Pokrajina je u ovoj Odluci predvidela otvaranje novih smerova koji su deficitarni, a koji bi unapredili školovanje u Vojvodini, ali Ministarstvo ove obrazovne profile nije predvidelo u svom konkursu.

PROBLEMI SA LONČAREM

SMinistarstvom prosvete imamo velike probleme i kod upisa na visoke škole i fakultete Vojvodine. Izvršno veće je utvrdilo kvote znatno veće nego lane i uputilo ih na saglasnost Ministarstvu, ali do sada nismo dobili nikakav odgovor. Rokovi su pri kraju, uskoro počinje upis brucosa, a mi još ne znamo koliko će ove godine studenata u Vojvodini moći da se upiše, dok je za sve ostale visoke škole i fakultete - kaže pokrajinski sekretar za obrazovanje Zoltan Jegeš.

Komentarišući upravo štampan "Konkurs za upis u srednje škole", Jegeš je negodovao što Ministarstvo prosvete nije uvažilo zahteve pokrajinske administracije za otvaranje novih odeljenja na mađarskom nastavnom jeziku u tri škole u Zrenjaninu, te novim smerovima s nastavom na srpskom u Ruskom Krsturu i Vršcu.

Da bi poboljšao obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina resorni pokrajinski sekretarijat i predsednici saveta nacionalnih manjina potpisali su s Udruženjem izdavača udžbenika Srbije protokol o saradnji, koji će obezbediti kvalitetan prevod i lekturu za dva od pet odobrenih udžbenika za svaki predmet u svakom razredu. Tako će predavači na jezicima nacionalnih manjina moći da biraju koji će udžbenik koristiti, a cena će biće ista kao i onih na srpskom.

DONETE ODLUKE O BROJU STUDENATA

(Nastavak sa str. 1)

Radi se o visokim tehničkom školama u Novom Sadu, Subotici i Zrenjaninu, visokoj poslovnoj školi u Novom Sadu i visokim školama za obrazovanje vaspitača u Novom Sadu, Kikindi, Sremskoj Mitrovici, Subotici i Vršcu. Prvu godinu osnovnih studija studijskih programa osnovnih akademskih i integrisanih studija koji se finansiraju iz budžeta Pokrajine na 14 fakulteta u sastavu Univerziteta u Novom Sadu može upisati 4.662 studenta i 3.862 studenta koji će plaćati školarinu. Prema odluci, diplomatske akademske studije – master i doktorske studije koje se finansiraju iz budžeta Vojvodine na fakultetima u Novom Sadu može upisati 1.295 studenata: 949 na master i 346 na doktorskim studijama i 2.646 samofinansirajućih: 2.097 na master i 549 na doktorskim studijama.

U slučaju da Ministarstvo prosvete ne da saglasnost na broj studenata koji se finansiraju iz budžeta prema donetim odlukama Izvršnog veća Vojvodine, školovanje određenog broja studenata finansiraće se iz pokrajinskog budžeta do nivoa, odnosno broja studenata na koji saglasnost da republičko Ministarstvo prosvete.

ЗАРАДЕ РАСТУ НЕДОВОЉНО

Просечна зарада у Републици Србији, исплаћена у априлу 2008. године, износи 45355 динара. У односу на просечну зараду исплаћену у марту 2008. године,

номинално је већа за 5,79%, а реално је већа за 3,92%.

Просечна зарада без пореза и доприноса у Републици Србији, исплаћена у априлу 2008.

године, износи 32562 динара. У односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у марту 2008. године, номинално је већа за 5,69%, а реално је већа за 3,82%.

АПРИЛ 2008/АПРИЛ 2007.

Просечна зарада у Републици Србији, исплаћена у априлу 2008. године, у односу на просечну зараду исплаћену у априлу 2007. године,

номинално је већа за 22,19%, а реално је већа за 5,52%.

Просечна зарада без пореза и доприноса у Републици Србији, исплаћена у априлу 2008. године,

у односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у априлу 2007. године, номинално је већа за 22,27%, а реално је већа за 5,59%.

ЈАНУАР - АПРИЛ 2008/ ЈАНУАР - АПРИЛ 2007.

Просечна зарада у Републици Србији, исплаћена у периоду јануар - април 2008. године, у односу на просечну зараду исплаћену у периоду јануар - април

2007. године, номинално је већа за 20,05%, а реално је већа за 5,31%.

Просечна зарада без пореза и доприноса у Републици Србији, исплаћена у периоду јануар

- април 2008. године, у односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у периоду јануар - април 2007. године, номинално је већа за 20,25%, а реално је већа за 5,48%.

ЦЕНЕ ГАЛОПИРАЈУ, ИНФЛАЦИЈА СЕ ЗАХУКТАВА

Цене на мало роба и услуга у Републици Србији у мају 2008. године у просеку су више за 1,1% у односу на претходни месец (цене роба су више за 1,4%, а цене услуга за 0,2%). У мају 2008. године у односу на децембар 2007. године цене на мало су повећане за 5,0%.

Трошкови живота у Републици Србији у мају 2008. године у односу на претходни месец у просеку су виши за 1,6%. У мају 2008. године трошкови живота повећани су за 6,5% у односу на децембар 2007. годину. Разлика између индекса цена на мало и индекса трошкова живота је последица различитог утицаја раста цена појединих артикала на формирање ових индекса.

Цене бензина на пумпама у Србији опет су повећане, што практично значи да је Министарство финансија одустало од намере да смањењем акција на гориво штити грађане од инфлације. У саопштењу Министарства се наглашава да акције нису смањене, јер би се то негативно одразило на приходе у буџету (смањење акције за шест динара директно би у буџету до краја године оставило рупу тешку 9,9 милијарди динара), а тек би незнатно утицало на снижавање инфлације.

Но, и без овог поскупљења бензина цене у Србији од почетка године галопирају, док Народна банка наставља у покушајима да гради чврсту брану пред захукталом инфлацијом мерама све рестриктивније монетарне политике. То је поново показала, по ко зна који пут у последње време, повећавајући референтну каматну стопу. План је, подсетимо, био да овогодишњи раст цена не буде већи од осам одсто, али према наводима самог гувернера НБС Радована Јелашаћа тренутна међугодишња инфлација (од лањског до овог априла) већ је достигла 12 одсто, док је раст потрошачких цена у истом периоду био 14,6 одсто.

Највише скачу цене хране, што, наравно, представља највећи ударац на новчанике грађана: од априла прошле до априла ове године храна и безалкохолна пића поскупели су 28,6 одсто. Према наводима стручњака централне банке, цене хране у Србији су се сасвим приближиле оним у Европској унији. Док су средином 2006. године цене хране у Србији биле су на нивоу од 67 одсто просека ЕУ, крајем прошле године достигле су 83 одсто. Још горе, напомиње гувернер, по ценама млека и млечних производа "већ смо ушли у ЕУ" пошто су оне на нивоу европских, а средином 2006. године биле су на 75 одсто европског просека.

Саме цене енергената не улазе у оно што се назива базном инфлацијом, јер спадају у спољне притиске на укупан раст цена. Ипак, енергенти на базну инфлацију могу да утичу преко пораста трошко-

ва других производа, као и преко повећања инфлаторних очекивања. Према неким рачуницама, цена бензина учествује у цени неких прехрамбених производа од пет па чак до 20 процената. Ипак, економисти су сложни у оцени да саме цене бензина никако не могу бити главни генератор раста цена у Србији, већ да је то пре свега јавна потрошња. Тако нпр. Познати економиста Миладин Ковачевић тврди да проблем наше инфлације не лежи у расту цена енергената, већ да срж чини неререформисани јавни сектор.

	Просечна зарада		Индекси номиналних зарада		Просеч. зарада без пореза и доприноса		Индекси номиналних зарада без пореза и доприноса	
	IV 2008	I - IV 2008	IV 2008 III 2008	I-IV 2008 I-IV 2007	IV 2008	I - IV 2008	IV 2008 III 2008	I-IV 2008 I-IV 2007
Република Србија	45355	42689	105,79	120,05	32562	30642	105,69	120,25
Централна Србија	45022	42492	105,06	119,48	32334	30512	104,95	119,70
Војводина	46265	43226	107,80	121,62	33184	30997	107,71	121,76
Град Београд	55161	52628	103,32	117,47	39554	37735	103,14	117,64
Град Нови Сад	54071	50110	108,11	118,45	38580	35826	107,65	118,59
Севернобачки	42469	39520	108,27	119,33	30549	28432	108,16	119,13
Средњебанатски	42844	40804	105,55	123,59	30645	29216	105,34	123,54
Севербанатски	42255	39517	108,15	121,84	30295	28325	107,98	121,74
Јужнобанатски	46864	45304	106,94	124,97	33701	32504	107,62	125,28
Западнобачки	44398	40841	109,20	125,32	32185	29465	109,06	126,10
Јужнобачки	49725	46241	106,91	118,94	35551	33096	106,61	119,04
Сремски	45428	40985	112,84	123,58	32564	29383	112,62	123,85

Република Србија – Цене на мало	V 2008 Ø 2007	V 2008 IV 2008	V 2008 V 2007	V 2008 XII 2007
Укупно - са сезонским производима	110.7	101.1	111.6	105.0
Роба	113.4	101.4	114.6	106.2
Пољопривредни производи - са сезонским	147.0	104.7	132.0	123.1
Индустријски производи-укупно	111.6	101.2	113.6	105.2
Индустријски прехрамбени производи	117.4	101.2	121.8	107.3
Пића	107.1	100.7	107.9	105.1
Дуван	109.7	100.0	114.4	100.0
Индустријски непрехрамбени производи	109.4	101.3	110.2	104.8
Услуге	103.8	100.2	104.0	101.8
Прехрамбени производи - укупно	122.0	101.9	123.7	109.9
Република Србија – Трошкови живота				
Укупно	114.4	101.6	115.7	106.5
Исхрана	126.3	102.8	128.5	111.8
Дуван и пиће	107.3	100.3	110.0	102.3
Одећа и обућа	105.7	100.9	106.3	102.6
Становање	104.1	100.3	102.4	101.9
Хигијена и нега здравља	104.0	100.6	107.2	100.3
Образовање, култура и разонода	104.4	100.0	106.4	100.9
Саобраћајна средства и услуге	110.4	101.2	112.3	105.6

DA LI NAČELNIK DRUŠTVENIH DELATNOSTI MOŽE BITI ČLAN ORGANA UPRAVLJANJA USTANOVE?

PITANJE: Da li učitelj, sa završenom petogodišnjom učiteljskom školom ima priznat četvrti ili peti stepen i na osnovu kog zakona?

ODGOVOR: Prelaznom odredbom člana 355. stav 1. tačka 1. bivšeg Zakona o usmerenom obrazovanju i vaspitanju („Službeni glasnik SRS“, br. 14/86, 8/88 i 19/89) izjednačeno je sa četvrtim stepenom stručne spreme srednje obrazovanje stečeno po ranije važećim propisima.

Prelaznom odredbom člana 372. stav 5. alineja 1. Zakona o vaspitanju i obrazovanju („Službeni list SAPV“, br. 15/83, 11/86, 5/87, 17/88 i 23/88) propisano je da se peti stepen stručne spreme priznaje licima koja su stekla srednje obrazovanje i vaspitanje u trajanju od pet godina.

Prelaznom odredbom člana 119. Zakona o srednjoj školi („Službeni glasnik RS“, br. 50/92, 24/96, 23/02, 25/02 – ispravka, 62/03 – dr. zakon, 64/03 – ispravka i 101/05 – dr. zakon) propisano je, između ostalog, da lice koje je steklo pravo po osnovu člana 355. stav 1. tačka 1. Zakona o usmerenom obrazovanju i vaspitanju u člana 372. Zakona o vaspitanju i obrazovanju, zadržava i dalje to pravo.

Na osnovu navedenih odredaba zakona lice koje je steklo srednje obrazovanje u petogodišnjem trajanju u učiteljskoj školi na teritoriji Socijalističke Republike Srbije – van teritorija socijalističkih autonomnih pokrajina, ima priznat četvrti, a koje je steklo isto obrazovanje u učiteljskoj školi na teritoriji SAP Vojvodine – peti stepen stručne spreme.

PITANJE: Da li nastavnik mašinske grupe predmeta i praktične nastave (sa 35 godina radnog staža) ima pravo da odbije časove praktične nastave ako ima (nema) dovoljno časova za podelu u aktivu mašinske grupe predmeta?

ODGOVOR: Odredbama člana 126. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, br. 62/03, 64/03 – ispravka, 58/04, 62/04 – ispravka, 79/05 – dr. zakon i 101/05 dr. zakon) propisano je da nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku svake školske godine direktor rešenjem utvrđuje status u pogledu rada sa punim ili nepunim radnim vremenom, na osnovu programa obrazovanja i vaspitanja, godišnjeg programa rada i podele časova; da nastavnik, vaspitač ili stručni saradnik koji je raspoređen za deo propisane pedagoške norme, ima status zaposlenog sa nepunim radnim vremenom, a koji je ostao neraspoređen, ostvaruje prava zaposlenog za čijim je radom prestala potreba u preduzeću, u skladu sa zakonom.

Prilikom podele časova na nastavnika direktor vodi računa da nastavnici ispunjavaju sve propisane uslove za rad; da se podela vrši samo do punog radnog vremena, naročito ako zaposleni rade u dve škole sa nepunim radnim vremenom; da je irelevantno da li je nastavnik zasnovao radni odnos sa nepunim ili punim radnim vremenom, radno vreme je promenljivo i može se smanjivati, odnosno povećavati na početku svake školske godine.

Nastavnik mašinske grupe predmeta i praktična nastave, bez obzira na radni staž, može da odbije časove praktične nastave i samim tim da mu direktor utvrdi status zaposlenog sa nepunim radnim vremenom.

PITANJE: Da li se radni staž ostvaren u nestručno zastupljenoj nastavi, može smatrati radnim stažom u oblasti obrazovanja i vaspitanja, odnosno stažom za direktora osnovne škole?

ODGOVOR: Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, br. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05-dr. zakon i 101/05-dr. zakon), članom 58. stav 4. propisano je da za direktora škole može da bude izabrano lice koje ima visoko obrazovanje, licencu za nastavnika, pedagoga ili psihologa, položen ispit za direktora ustanove i najmanje pet godina radnog staža u oblasti obrazovanja i vaspitanja.

Iz navedene odredbe Zakona proizilazi da za direktora škole može da bude izabrano lice koje u pogledu stečene vrste školske spreme ispunjava uslove za nastavnika, odnosno stručnog saradnika u školi, odnosno koje ima licencu za nastavnika.

Saglasno navedenom, pod radnim stažom u oblasti obrazovanja i vaspitanja podrazumeva se radni staž ostvaren nakon stečenog odgovarajućeg obrazovanja. Radni staž ostvaren u nestručno zastupljenoj nastavi, ne može se smatrati radnim stažom u oblasti obrazovanja i vaspitanja, odnosno stažom za direktora osnovne škole.

PITANJE: Da li načelnik odeljenja za opštu upravu i odeljenja za društvene delatnosti može da bude imenovan u organ upravljanja ustanove?

ODGOVOR: Odredbom člana 53. stav 8. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, BR. 62/03 – ispravka, 58/04, 62/04 – ispravka, 79/05 – dr. zakon i 101/05 – dr. zakon), propisano je da za člana organa upravljanja ne može da bude predloženo ni imenovano lice koje bi moglo da zastupa interese više struktura, lice čiji su

poslovi, dužnosti ili funkcija nespojivi sa obavljanjem poslova u organu upravljanja, kao i lice koje je već imenovano za člana organa upravljanja druge ustanove.

Poslovi i dužnost načelnika opštinske uprave za oblast društvenih delatnosti, odnosno odeljenja za društvene delatnosti smatraju se poslovima i dužnošću nespojivim za članstvo u organu upravljanja ustanove.

PITANJE: Šta se sve podrazumeva pod zaštitom zaposlenih?

ODGOVOR: Zaštita zaposlenih regulisana je zakonom i obuhvata opštu zaštitu kao pravo na bezbednost i zaštitu života i zdravlja, zatim posebne vrste zaštite, kao što su zaštita ličnih podataka, zaštita omladine, materinstva, pravo na porodiljsko odsustvo i odsustvo sa rada radi nege deteta ili druge osobe, zaštita invalida, pravo na odsustvo sa rada zbog privremene sprečenosti usled bolesti, kao i posebnu zaštitu određenih kategorija zaposlenih od otkaza ugovora o radu: zaposlene žene za vreme trudnoće, porodiljskog odsustva, roditelja za vreme odsustva sa rada zbog posebne nege deteta, člana saveta zaposlenih i predstavnika zaposlenih u upravnom i nadzornom odboru, predsednika sindikata kod poslodavca i imenovanog ili izabranog sindikalnog predstavnika. Ovi oblici zaštite regulisani su samim zakonom.

Zaposleni ima pravo i na sudsku zaštitu, u svim pojedinačnim slučajevima kada je ugroženo neko njegovo pravo. O pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih iz radnog odnosa odlučuje direktor pravnog lica ili preduzetnik. Oni mogu ovlašćenje preneti na drugo lice, obično je to zamenik ili šef pravne službe. Ovlašćenje mora biti u pisanom obliku, potpisano i overeno od strane direktora ili preduzetnika. Oni zaposlenom dostavljaju rešenje o ostvarivanju prava, obaveza i odgovornosti. Od ovoga postoji izuzetak, u slučaju kada zbog izmena uslova rada dolazi do potpisivanja aneksa ugovora o radu.

Rešenje mora da bude obrazloženo i da sadrži pouku o pravnom leku; mora da se dostavi zaposlenom lično, u prostorijama poslodavca ili na adresu prebivališta ili boravišta zaposlenog. Odbijanje prijema rešenja neće promeniti posledice koje to rešenje proizvodi. Ukoliko zaposleni odbije prijem, poslodavac može da istakne rešenje na oglasnoj tabli, a po isteku osam dana od dana objavljivanja rešenje će se smatrati dostavljenim. Momenat dostavljanja rešenja zaposlenom važan je jer od tada počinje da teče rok za podnošenje tužbe sudu.

U nekim slučajevima poslodavac može da povredi pravo zaposlenog i bez rešenja, na primer ako je zaposleni tražio da mu poslodavac odobri korišćenje godišnjeg odmora, ili plaćeno odsustvo, ili da mu poveća zaradu, a poslodavac ne odgovori na taj zahtev. Takođe, i u slučaju kada poslodavac bez posebnog rešenja umanjuje zaradu zaposlenog ili naplati naknadu štete bez odluke suda. Za ove slučajeve zakonodavac je predvideo da rok počinje da teče od dana saznanja za povredu prava. Radi utvrđivanja činjenice kada je saznao za povredu, zaposleni mora da dostavi relevantne dokaze, što nekada nije jednostavno.

Pored sudske zaštite, zakon daje mogućnost da poslodavac predvidi postupak sporazumnog rešavanja spornih pitanja između poslodavca i zaposlenog preko arbitra, kao i mogućnost posredovanja.

PITANJE: Da li direktor škole može biti lice koje je istovremeno predsednik i odbornik u skupštini opštine?

ODGOVOR: Članom 59. stav 2. i 4. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, br. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 i 101/05) propisano je da direktora škole bira školski odbor na osnovu javnog konkursa, po pribavljenom mišljenju nastavničkog veća, kao i da se odluka sa dokumentacijom o izabranom kandidatu dostavlja ministru na saglasnost.

Članom 2. stav 1. Zakona o sprečavanju sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija („Službeni glasnik RS“, broj 43/04) propisano je da se kao javna funkcija smatra funkcija koju lice – funkcioner vrši na osnovu izbora, postavljenja i imenovanja u organe Republike Srbije, autonomne pokrajine, opštine, grada i grada Beograda i u organe javnih preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina, opština, grad i grad Beograd.

Članom 9. stav 1. istog zakona propisano je da funkcioner ne sme biti direktor, zamenik ili pomoćnik direktora, član upravnog ili nadzornog odbora javnog preduzeća, ustanove, preduzeća ili bili kog drugog pravnog lica sa učešćem državnog kapitala, osim kada je to propisano zakonom ili drugim posebnim propisom.

Dakle, ukoliko je za direktora ustanove – škole izabrano lice koje je funkcioner (predsednik opštine), prema Zakonu o sprečavanju sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija postoji sukob interesa.

ТРИ МИЛИОНА ЕВРА ЗА САТ ПЕВАЊА

Елтон Џон ће инкасирати три милиона евра за наступ на отварању једног луксузног хотела у Москви. Прослављени кантаутор (61) је, због бројних обавеза, најпре одбио понуду да наступи у Москви, али када је понуда достигла три милиона евра, једноставно није имао избора осим да прихвати позив.

Жена која га је ангажовала има право да одабере репертоар, а поред баснословног хонорара, мораће да издвоји још нешто "сиће" да би певача својим авионом превезла до Москве и након концерта вратила у Лондон.

Када одради, уговорени и већ капарисани једночасовни концерт за неименовану, али очигледно пребогату Русињу, прослављени британски музичар постаће рекордер по хонорару за један наступ међу самосталним извођачима.

САВЕТУЈУ СТУДЕНТЕ КАКО ДА СЕ ЗАПОСЛЕ

Пета по реду „Недеља српске привреде“ посвећена проблемима запошљавања, у организацији Савеза студената одржана је од 19. до 23. маја на Економском, Саобраћајном, Машинском, Технолошко-металуршком и Пољопривредном факултету. Током пет дана трајања ове манифестације, заинтересовани студентима су представници одељења за људске ресурсе у великим компанијама које послују у Србији говорити о писању CV-ја, представљању послодавцу, начину регрутације и селекције кадрова. Планирано је и представљање различитих професија, организовање радионица и сајмова запошљавања.

У зависности од факултета где су буду одржавала предавања, студенти ће бити у прилици да науче како се запослити у банци, као и како до посла да дођу они с дипломом Саобраћајног или Машинског факултета. Протекле четири године Недеља српске привреде одржавала се искључиво на Економском факултету и била је посвећена најважнијим економским проблемима и тенденцијама у српској привреди.

ОДГАЈАЛА СИНА КАО ПТИЦУ

Руски социјални радници спасили су седмогодишњег дечака, којег је мајка одгајала као кућног љубимца, тако да није научио да говори, па комуницира искључиво цвркутањем. Дечак, који пати од синдрома Могли, откривен је у двособном стану испуњеном кавезима попут оних за птице, пренесе руски медији. Мајка се према њему односила као према пернатом мезимцу и никада није разговарала с њим. Затворен у соби комуницирао је само са птицама. Дечак није физички злостављан или изгладњиван.

Социјална радница Галина Волскаја рекла је да дечак на питања одговара само језиком који је научио од својих јединих пријатеља, птица. Када схвати да га људи не разумеју, почиње да маше рукама као крилима, додала је она. Иако је случај необичан, није први, јер су у Русији и 2006. године социјални радници три недеље "ловили" дечака који је на улицама живео са чопором паса лугалица.

У ШКОЛИ ПРАЗНЕ СКАМИЈЕ!

Са „дивље“ комби станице у Пожаревцу, у близини главне железничке станице, свакодневно пут аустријске престонице крене најмање тридесет приватних минибуса, са децом, женама, младићима и лепим девојкама, жељених да срећу окушају у белом свету.

Браничевци све чешће одводе у Беч и своју децу, коју су дотад чували бабе и деде. Сада већ њих хиљаду учи школу ван Србије. Деца одлазе ради даљег школовања, удобнијег живота, сигурније егзистенције и западних манира.

У Основној школи у Средњеву код Великог Градишта од септембра до сада цело једно

одељење од 32 ђака преселило се у иностранство, првенствено у главни град Аустрије. Родитељи су дошли, покупили их у комби возила или своје раскошне аутомобиле и одвезли. Уписали су их у аустријске школе да се деца више не би „патили“ с дедама и бабама у „пропалом“ завичају.

„Схватили су наши гастарбајтери да им је много јефтиније да децу школују на Западу, а не да, као досад, сваког викенда или два пута месечно путују по 1.600 километара у оба правца, да би обишли децу и фамилију у завичају“ објашњава Света Стојимировић из села Чешљева Бара, у чијој је школи у четири одељења остало свега седам ђака. У исто време, у Бечу се из овог села школује чак 40 ученика.

У појединим селима око Голупца ђаци у школским клупама могу на прсте једне руке да се изброје. Петар Алексић из Забреге код

Малог Црнића каже више у збиљи, а мање у шали, да су у селу саградили школу коју похађа тек неколико ђака, па озбиљно размишљају да се једног дана претворе у старачки дом.

Код браничевских Срба влада права помага и за аустријским држављанством. Основни разлог је лакши долазак до радне визе и других погодности, које обични „ауслендери“ немају нити могу да имају.

Све чешће се дешава да српске баке са дугогодишњим аустријским држављанством преко ноћи „посињују“ своје унуче. Брак склопљен са аустријским држављанином српског порекла кошта између 5.000 и 12.000 евра, уз обавезу да развод не може у Аустрији да се тражи наредних пет година. Домаће агенције и промоћурни адвокати за сређивање папира за држављанство узимају и по 400 евра.

СТУДЕНТИМА БЕСПЛАТНО ШИШАЊЕ И ПРОСЛАВА РОЂЕНДАНА

Влада државе Јарканд на северу Индије одлучила је да запосли фризере како би својим студентима омогућила бесплатно шишање. Премијер Банду Тиркеј рекао је да је велика већина студената који похађају државне школе толико сиромашна да не може да приушти редован одлазак код фризера.

Најавио је запошљавање око 40.000 фризера и бербера који ће бити доступни студентима три дана седмично, а плата ће им износити око 1.000 рупија месечно (20 долара). То ће државну касу олакшати за око десет милиона долара годишње, а већ је најављена и друга новина - да се на рачун државе славе рођендани студената. „Морамо учинити све да образовање постане привлачно и за сиромашне и да њиховим родитељима умањимо издатке“, рекао је Тиркеј. Јарканд је сиромашна племенска држава са свега 54% писменог становништва. У читавој Индији писмено је 65% становништва.

ОСУЂЕН ЈЕР НИЈЕ ВАСПИТАО ЋЕРКУ

Американец Брајан Генер осуђен је пола године затвора због тога што није васпитао ћерку како треба, па је она уместо да матурира са својом генерацијом почела да краде по радњама. Након изрицања пресуде, судија у граду Хамилтону у држави Охајо одлучио је

да Брајан пусти на слободу уколико осамнаестогодишња Бритни буде редовно ишла на допунске часове и положи тестове пре наредног рочишта. У образложењу пресуде, судија за малолетнике је рекао не жели да казни девојку, јер је за њено понашање искључиви кривац отац са којим живи.

Он је, према речима судије, није васпитао како треба и није урадио ништа да стекне радне навике, па је она помислила да може да се издржава ситним крађама, уместо да завр-

ши средњу школу. Судбина оца сада је рукама његове разудане ћерке, која је изјавила да је пресуда скандалозна и да судија није имао право да кажњава њеног оца.

Додала је да ће покушати да матурира, мада, како каже, не зна како то да уради, јер у школу углавном није одлазила, а још мање је учила код куће. Пресуда је преседан у америчком правосуђу, јер до сада нико није био осуђен због тога што на прави начин није васпитао децу.